

תוכן עניינים

3.....	מבוא
4.....	סקירת ספרות
6.....	שאלת המחקר
7.....	שיטת המחקר
7.....	כלי המחקר
8.....	אוכלוסיית המחקר
8.....	מהלך המחקר
10.....	ממצאים
10.....	יחס הסביבה הקרובה
10.....	יחס הממסד הדתי
11.....	יחס הסביבה החברתית
12.....	דיון
13.....	ביבליוגרפיה
13.....	מקורות בעברית
13.....	מקורות באנגלית
14.....	נספחים
14.....	נספח 1: הראיונות המתומללים

מבוא

מילון אוקספורד, מגדיר נישואים כתופעה חברתית-תרבותית בה מתחייבים זוג אנשים לחיות זה לצד זה ולקיים חיים משותפים בעלי מחויבויות וזכויות כאחד. אם זאת ראוי לציין כי ההגדרה מהם נישואים משתנה מתרבות לתרבות כמו גם משתנה היסטורית (Haviland, Prins, McBride & Walrath, 2011). בתוך כך (זוהר, 2007), נישואי תערובת מתייחסים למיסוד של שני בני זוג בעלי רקע שונה - מבחינה תרבותית-חברתית, בארץ מוצאם וכדומה, אך בעיקר על רקע דתי. על-אף שברבות השנים התפיסה החברתית לגבי נישואים מעורבים השתנתה, בייחוד כלפי ארץ מוצא, והפכה לכזו המבוססת יותר על מאפיינים השכלתיים דומים, הרי שבכל הנוגע להתבוללות, התפיסה החברתית אינה ליברלית באותה המידה.

בעבודה זה ידון מוסד הנישואים בהיבט של נישואי תערובת בעלי לאום שונה, ובאופן ספציפי יהודי ללא יהודייה להיפך, במדינת ישראל. מאחר שההלכה כמו גם המוסד הרבני (בתי הדין הרבניים), החולש על ענייני הנישואים והגירושים בקרב יהודים במדינת ישראל, אוסר נישואים שכאלה, ופעמים רבות אף החברה עצמה שמרנית מכדי לקבלם, מבקשת עבודה זו לבחון את מידת הקבלה של החברה נישואים שכאלו במדינת ישראל, כפי שחשים אותה בני הזוג עצמם מנקודת מבטם.

סקירת ספרות

נישואים, כפי שהם מוכרים כיום, הם מיסוד הסכמי-חברתי של יחסים זוגיים. מיסוד שכזה היוצר סטאטוס חוקי חדש לבני הזוג ומהווה את מושג המשפחה. הגדרת הנישואים השתנתה לאורך ההיסטוריה ובתרבויות שונות, אולם מאפיינים כללים של הנישואים נותרו זהים - יצירת קשר פומבי ומחייב בין שני אנשים. בעבר התייחס מונח זה לנישואים בין גבר ואישה. ברבות השנים, ועם הפתיחות החברתית לשונות הגדלה, ההגדרה אינה מצמצמת את עצמה לנישואים בין שני בני המין, אלא גם לנישואים חד מיניים, זאת על-אף שקיימת מחלוקת ערה סביב נושא זה, בעיקר מחלוקת דתית, וזרמים רבים בכל הדתות אינם נענים לקריאה להגדרה זו. אולם, בהתייחס למהות מוסד הנישואים כמיסוד חברתי פומבי היוצר מחויבות, הרי שגם זוגות חד מיניים הנישואים עונים להגדרה זו (Haviland, Prins, 2011). (McBride & Walrath, 2011).

בחירת בני זוג היא התנהגות אישית ואף אינטימית (שבט ושטייר, 1997), ועדיין, לדפוס נישואים בחברה חשיבות מקרו-חברתית רבה. דפוס נישואים הם מדד לקרבה בין קבוצות שונות. כך לדוגמה, אנשים מעדיפים להינשא לבני קבוצות אחרות הקרובות אליהם תרבותית. ואכן, חוקרים הבחינו שיש העדפה אוניברסאלית לנישואים הומוגמיים - כלומר נישואים בין בני זוג בעלי מאפיינים תרבותיים וחברתיים דומים (Kalmin, 1998).

מחקרים רבים דנים בהשפעת מאפיינים דמוגרפיים-חברתיים על מידת יציבותם של מערכות זוגיות בנישואים, ובייחוד בנישואים הומוגמיים, לעומת נישואים הטרוגמיים, בחברות ובתרבויות שונות. הממצאים, באופן טבעי, אינם אחידים ונצבעים בגוונים שונים ממקום למקום. הטענה הרווחת, שהוכחה כנכונה במרבית המקרים שנחקרו, היא שנישואים הומוגמיים מבחינה אתנית, גזע, דת ואינטליגנציה יציבים יותר מנישואים מעורבים מכיוון שהם מייצרים פחות עימותים וחיכוך בין בני הזוג, על רקע הסכמתם לכתחילה בנושאים אלו (לוין, 2006). אמנם יש מקרים שונים, כמו למשל במחקרו של Monahan (as cited in Waller & Rofe, 1998) שמצא כי נישואים מעורבים בין שחורים ללבנים בארצות הברית היו יציבים יותר לעומת נישואים הומוגמיים בין שחורים לשחורים, אך ברוב המחקרים האחרים נמצאה יציבותם של נישואים הומוגמיים גדולה יותר.

בחברה המערבית המודרנית חלו שינויים בהעדפות בני זוג על רקע התאמה דתית ועדתית, וחלה עלייה בנישואים שהתאמתם מתבססת על השכלתם של בני הזוג (לוין, 2006). באופן דומה, מציינים וולר ורופא (Waller & Rofe, 1998) במחקרים כי אפקט ארץ המוצא